

Anadili Türkçe Olmayan Okul Öncesi Öğrencilerin Sınıf Uyumu İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Hilal Albayrak*
ORCID: 0000-0003-0358-7321
İlhan Beklen***
ORCID: 0000-0003-2172-4289

Hasan Zirek**
ORCID: 0000-0002-1344-3068
Aydın Akyol****
ORCID: 0000-0002-1693-1235

Öz

Bu araştırmanın amacı, anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin sınıf uyumu ile ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, 2020-2021 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Diyarbakır ili merkez eğil ilçesinde ilkokul, ortaokul ve lisede görev yapan 50 öğretmenden “yarı yapılandırılmış, yönlendirici olmayan görüşme tekniği” ile elde edilmiştir. Araştırma verilerinin sunumunda temalar, kodlar kullanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntı yapılarak yorumlar desteklenmiştir. Verilerin analizinde “betimsel ve içerik” analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, anadili Türkçe olan öğrencilerin anadili Türkçe olmayan öğrencilere kıyasla problem çözme becerilerinin ve hayata dair günlük sorunlar karşısında çözüm üretme yeteneklerinin daha gelişmiş oldukları, Türkçeyi etkin ve güzel konuştuklarını, kendini ifade etmede bağımsız ve rahat olduklarını, duygularını doğru ifade ettiklerini ve çekinmediklerini, kendine güvenlerinin daha fazla olduğunu, fiziksel etkinlikleri doğru yapmada yetkin olduklarını, psiko-motor davranışları rahatça sergilediklerini ve kalem tutma becerisinde daha başarılı olduklarını belirtmişlerdir. Bunun anadilde eğitim gören öğrencilerin akademik başarısına olumlu yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Aynı zamanda öğretmenler anadili Türkçe olmayan öğrencilerin dil eğitimine gereken önemin verilmesi ve Türkçe konuşmalarını makul seviyelere getirilmesi için çalışmaların yapılmasını önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Anadil, Eğitim, Türkçe, Öğretmen, Öğrenci

Gönderme Tarihi: 22/11/2022

Kabul Tarihi: 28/12/2022

*Öğretmen, Türkiye Yardım Severler Derneği Atatürk İlkokulu, Diyarbakır-Türkiye, albayrakhilal@hotmail.com

**Öğretmen, Halihören İlkokulu, Diyarbakır-Türkiye, hasanzirek@gmail.com

***Öğretmen, İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Diyarbakır-Türkiye, ibeklen@hotmail.com

****Öğretmen, Karababa İlkokulu, Diyarbakır-Türkiye, aydinakyol21@gmail.com

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:

ALBAYRAK, H.- ZİREK, H.- BEKLEN, İ.- AKYOL, A., “Anadili Türkçe Olmayan Okul Öncesi Öğrencilerin Sınıf Uyumu İle İlgili Öğretmen Görüşleri”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C. 9, S. 4, 2022, s. 1744-1759.

Teachers' Opinions On Class Harmony Of Pre-School Students Whose Mother Tongue Is Not Turkish

Hilal Albayrak*

ORCID: 0000-0003-0358-7321

Hasan Zirek**

ORCID: 0000-0002-1344-3068

İlhan Beklen***

ORCID: 0000-0003-2172-4289

Aydın Akyol****

ORCID: 0000-0002-1693-1235

Abstract

Purpose of this research is to examine teachers' views about classroom harmony of preschool students whose mother tongue is not Turkish. In this study, in which the qualitative research method was used, the data were obtained by "semi-structured, non-directive interview technique" from 50 teachers working in primary, secondary and high schools in Eğil, the central district of Diyarbakır province, in the spring term of the 2020-2021 academic year. Themes and codes were used in the presentation of the study data and comments were supported by quoting directly from some opinions. In the analysis of the data, "descriptive and content" analysis methods were used. According to the study findings, the teachers stated that the problem-solving skills of students whose mother tongue is Turkish and their ability to produce solutions in the face of daily life problems are more developed compared to the students whose mother tongue is not Turkish; that they speak Turkish effectively and well; that they are independent and comfortable in expressing themselves; that they express their emotions correctly; that they do not hesitate; that they are more self-confident, competent in performing physical activities correctly, exhibit psycho-motor behaviors easily; and that they are more successful in holding a pencil. They emphasized that this had a positive effect on the academic success of students studying in their mother tongue. At the same time, teachers suggested that necessary importance should be given to language education of students whose mother tongue is not Turkish and that studies should be carried out to bring their Turkish speaking to a reasonable level.

Keywords: Mother tongue, Education, Turkish, Teacher, Student.

Received Date: 22/11/2022

Accepted Date: 28/12/2022

*Teacher, Turkish Benevolent Association Atatürk Primary School, Diyarbakır-Turkey, albayrakhilal@hotmail.com

** Teacher, Halören Primary School, Diyarbakır-Turkey, hasanzirek@gmail.com

***Teacher, Provincial Directorate of National Education, Diyarbakır-Turkey, ibeklen@hotmail.com

****Teacher, Karababa Primary School, Diyarbakır-Turkey, aydinakyol21@gmail.com

You can refer to this article as follows:

ALBAYRAK, H.- ZİREK, H.- BEKLEN, İ.- AKYOL, A., "Anadili Türkçe Olmayan Okul Öncesi Öğrencilerin Sınıf Uyumu İle İlgili Öğretmen Görüşleri", *Academic Journal of History and Idea*, Vol. 9, Issue 4, 2022, p. 1744-1759.

Giriş

Dil, tüm canlıların iletişim kurduğu bilinmekten insan iletişimini diğer canlılardan ayıran en önemli unsurdur. İnsan iletişiminin temeli dildir. Bu yüzden insanın var olduğu toplumda hayatını devam ettirebilmesi, topluma uyum sağlayabilmesi, geçmiş ile bugün, bugün ile gelecek arasında bağ kurabilmesi, anlaması, öğrenmesi, düşünmesi, üretmesi için dili kullanmaktadır. Dil, bireylerin karşılıklı olarak iletişime geçmesini sağlayan; insanları diğer organizmalardan farklı ve üstün kılan, dünyaya gelişle beraber gelen bir beceridir.¹

Dil, kişilerin ihtiyacı neticesinde ortaya çıkmış, onların duygu ve fikirlerini ifade etmek için yararlandıkları doğal bir araç şeklini almıştır.²Dil, bireylerin doğumdan itibaren karşılaştıkları, kendilerini aktarabilmek adına kullandıkları bir olgu olmanın yanı sıra, dil gelişiminde çocukluk süreci önemli bir süreç şeklinde nitelendirilmektedir.³Dil, İnsanlar arasında haberleşme aracı olarak kullanılan; duygu, düşünce ve isteklerin ses, şekil ve anlam bakımından her toplumun kendi değer yargılarına göre biçimlenmiş ortak kurallarının yardımı ile başkalarına aktarılmasını sağlayan, seslerde örülü çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir.⁴

Tüm bu tanımlara bakıldığında dilin hem fizyolojik hem duyuşsal hem de davranışsal boyutları vardır. Dil insanların ihtiyaçlarından ortaya çıkan, temeli bilinmeyen dönemlerde atılmış bir sistemdir. İnsanlar iletişim için çıkardıkları seslerden hareketle bir sistem oluşturmuş ve seslerin dizilimini ve varlıkların isimlendirilmesini belirli kurallara bağlayarak ürettiği dili zamanla geliştirmiştir. Dilin birçok boyutu olduğu ortadadır. İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade etme isteği, gerek yaşadığı evrende gerekse yaşadığı toplumda gerçekleşen olayları anlama ve tüm bunlara katkı sağlama isteği, insanı dili etkin kullanmaya yöneltmiştir. İnsanın dünyaya geldiği andan itibaren ilk iletişim kurduğu kişi annesidir. Çıkardığı sesler ve çevresindekilerin bu seslere verdiği tepkiler, annesinin ve diğer insanların konuşmalarından anadilini öğrenir. Dilin anlatım özellikleri, seslerin dizilimi annenin kullandığı şekliyle alınır, çevredeki diğer insanlardan da aynı oranda olmamak üzere etkilenir. İnsanın çevresi genişledikçe bu etkilenme daha da artar. İnsanın doğup büyüğü aile içinde ya da çevrede edinilen ilk öğrendiği dil anadilidir. İnsanın dünyaya geldiği ailede veya toplumsal çevrede duyarak edindiği dil veya dillerdir. İnsanın ailesinde birden fazla dil aktif bir şekilde

¹Dikici Sığırtaç, Gülsüm Hoş ve Burcu Sultan Abbak, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Kullandıkları Çözüm Yolları ve Önerileri”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (4), Bitlis, 2011, ss. 205-223.

²Halim Mentşe, “*Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği)*”, Yüksek Lisans Tezi, 2014, s. 11.

³Şenay Yapıcı, “Çocukta dil gelişimi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 2011, ss. 1-17.

⁴Burak Korkmaz, *Okuma eğitimi, Türkçe Öğretimi içinde*, Ekin Yayınevi, İstanbul 2008, s.18.

kullanılıyorsa, örneğin iki dil aynı anda kullanılıyorsa yeni doğan ve bu ortamda büyüyen çocuk için her iki dil de anadili olabilir.⁵

Anadil, insanın yakın çevresinden edindiği dil şeklinde açıklanabildiği gibi çocukların annelerinin dilini edindiğinden anadili kavramı içinde “ana” sözcüğü kullanılır. Çünkü çocuklar annelerinin çıkardığı tüm sesleri, bir kayıt cihazı gibi kullandığı kelimeleri tekrar ederek dilini öğrenir. Çocuk yalnızca kelime ve cümleleri değil, annesinin konuştuğu dilin tüm özelliklerini benimser ve kazanır. Anadil ve eğitim dilinin farklı olmasının çocukların gelişimleri ve akademik başarıları üzerindeki etkileri çift taraflı olarak görülmektedir. Birden fazla dile sahip olmak çocuğu birçok yönde avantajlı veya dezavantajlı duruma getirebilmektedir. Alan yazın incelendiğinde çalışmaların hemen hepsinde iki dilliliğin avantaj ve dezavantajlarına değinilmiştir. İki dilli çocukların ise sosyal, kültürel olarak daha avantajlı oldukları ifade edilmektedir. İki dilli çocuklar ile tek dilli çocuklar karşılaştırıldığında bilişsel ve dilsel gelişim olarak iki dilli çocuklar lehine anlamlı bir farklılık olduğu fark edilmiştir. İki dili çocukların dili anlama becerileri ve öğrenme hızlarının daha iyi olduğu ve yeni kurallara adapte olma becerilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.⁶

Çocuklar, gelişimleri ile ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını evde anadilleri ile kazanırlar. Bu nedenle aile, çocuğun bakımından, gelişiminden ve eğitiminden sorumlu birincil kurum haline gelir. Aileden sonra okul öncesi eğitim, yaklaşık 6 yaşına kadar olan küçük çocuklara sağlanan hem örgün hem de yaygın eğitimin tüm biçimlerini kapsar.⁷Anadilde eğitim bir çocuğun gelişimi için temeldir ve bireyin yaşamının sonraki yıllarını önemli ölçüde şekillendirebilir.⁸ Anadil gelişimini evde yeterli düzeyde geliştiremeyen okul öncesi çocukların eğitim öğretim kademesinde ciddi bir eksiklik yaşamaktadırlar.⁹ Dolayısıyla anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin yaşamında yankılanacak sayısız akademik ve sosyal-duygusal eksiklikler yaşayacaktır.¹⁰ Anadilde eğitim gören çocukların duygusal ve akademik becerileri için son derece önemli katkılar sağlamaktadır.¹¹

⁵Figen Güleryüz, “48-60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi”, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara 1990, ss. 53-77.

⁶Vehibe Yiğit, “Ses Temelli Cümle Yöntemi İle İlkokula Yazma Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler Ve Bu Güçlüklerle Baş Etme Stratejilerinin Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2009, s. 58.

⁷Tuğçe Güzelyurt, Fatma Birge ve Ayşe Ökten, “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Görüşleri”, *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2 (1), 2019, ss. 64-74.

⁸Gülümsel Gültekin Akduman, *Okul Öncesi Eğitim ve Önemi, Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2012, ss. 9-12.

⁹Tanju Gürkan, *Okul Öncesi Eğitim Programı- Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara 2013, s. 49.

¹⁰Ertuğ Can ve Gülçınar Serençelik, “Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Okul Yönetimine Katılımlarının İncelenmesi”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, Diyarbakır, 2017, ss. 525-542.

¹¹Şule Erşan, “Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumundan ve Öğretmenlerden Beklentilerinin İncelenmesi”, *Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), Sinop, 2019, ss. 161-178.

Çalışma, anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin sınıf uyumu ile ilgili öğretmen görüşlerisaptanmasına, buna paralel olarak mevcut durumun da ortaya koyulması ile elde edilecek sonuçların okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarının artmasına katkı sağlaması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, elde edilen bu bulguların, alanyazına sağlayacağı katkı önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu anlamda anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin akademik başarıya etkisine ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi, okul öncesi eğitimin başarısı ve yönü açısından çalışma önem arz etmektedir. Çalışmanın genel amacı, “anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin sınıf uyumu ile ilgili öğretmen görüşleribelirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerle ilgili karşılaştığınız olumlu ya da olumsuz durumlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2) Ana dili Türkçe olmayan ve olanokul öncesi öğrencilerin kalem tutma ve el becerileri ile ilgili görüşleriniz” nelerdir?

3) Ana dili Türkçe olmayan ve olanokul öncesi öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerileri ile ilgili görüşleriniz” nelerdir?

4) Ana dili Türkçe olmayan ve olanokul öncesi öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavrama becerilerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, anadili Türkçe olmayan öğrencilerin sınıf uyumu ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik yapılan nitel bir çalışmadır. “Nitel araştırma tekniklerinin öne çıkan özellikleri doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip” olmasıdır. “Durumsal araştırma yöntemi ise bir ya da birden fazla durumun, programın, olgunun, sosyal grubun ya da birbirleriyle ilişki yapının ayrıntılı incelendiği yöntemdir”¹²

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı ilgili literatür taranarak üç uzman görüşü sonucu derlenen yarı yapılandırılmış görüşme formlarından oluşmaktadır. Veriler Kırık ve

¹²Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, ss. 20-55.

Kazu, tarafından yapılan çalışma referans alınarak 5 soru şeklinde düzenlenmiştir. “Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde görüşmeci önceden hazırlamış olduğu soruları sorabilir, ayrıca katılımcının vermiş olduğu cevaplara göre yeni ve detaylı bilgilere yönelik soru” sorabilir.¹³

	N	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	50		
Kadın		25	50,0
Erkek		25	50,0
Mesleki Kıdeminiz	50		
18-24		40	80,0
25-34		10	20,0
Eğitim Durumu	50		
Lisans		45	90,0
Yüksek Lisans		5	10,0
Memleketiniz			
Diyarbakır		42	84,0
Diğer		8	16,0
Anadiliniz	50		
Türkçe		30	60,0
Diğer		20	40,0

Tablo 1. Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular

Geçerlilik, Güvenirlilik ve Etik

Bu çalışmada “güvenilirliğin ve geçerliliğin sağlanmasında; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık yollarına” başvurulmuştur. Bu bağlamda; araştırmada inandırıcılığı sağlamak için veri toplama araçlarını oluşturma, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve raporlanması aşamalarında uzman desteği alınmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşme yapılan öğretmenler düşüncelerini görüşme formlarına aktarmışlardır. Daha sonra araştırmacı tarafından elde edilen veriler bilgisayar ortamında düzenlenerek aktarılmıştır. Elde edilen veriler üzerinden kodlamar ve temalar yapılmıştır. Çalışmanın analizinde betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Verileri aktarmada öğretmenlere ait bazı

¹³A. Yıldırım ve H. Şimşek, *a.g.e.*, s. 20-55.

görüşler doğrudan verilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu şekil geçerlilik sağlanmıştır. Literatürde benzer çalışmalar referans alınarak kodlamalar yapılmıştır. “Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar” sunulmuştur.¹⁴

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada sonucun elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Öğrencilerin Problem Durumuna Çözüm Bulma Becerisi

Araştırmaya katılan öğretmenlerin Anadili Türkçe olmayan öğrencilerle ilgili karşılaştığınız olumlu ya da olumsuz durumlarına ilişkin görüşleri Tablo 2’de yer verilmiştir.

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen
Türkçeyi etkin kullanma	Olumlu görüşler	Hayal Gücünü Etkin Kullanılır	Ö3, Ö6, Ö9, Ö8, Ö15
		Kendi sorunlarını çözebiliyorlar, etkili problem çözüyorlar	Ö2, Ö6, Ö7,
		Problem çözme becerisi olumlu yönde artıyor, katkı sağlamaktadır	Ö5, Ö8, Ö15
		Bir adım öndeler, böyle bir eğitim almasında fayda var	Ö3, Ö5, Ö8,
		Kurallara itinalı davranıyorlar	Ö8, Ö12
	Olumsuz görüşler	Öğrenme Güçlüğü Çeker.	Ö15
		Uyum sorunu yaşamaktadırlar	Ö4
		Şikâyet ederek sorun çözmeye çalışıyorlar	Ö1
	Alakasız cevap	Daha çok makas kullanmaya odaklanıyorlar.	Ö14
		Çocuklarımızın hazırbulunuşluğu tam olarak gelmesini istiyoruz	Ö17

Tablo 2. Anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerle ilgili karşılaştığınız olumlu ya da olumsuz durumlarına ilişki tema, kod ve frekans dağılımı

Tablo 2’de “öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında çoğunluk anadili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilere olumlu katkılar sağladığı görüşünde ön plana çıkmışlardır. Bu görüşte olanlar durumu “Hayal Gücünü Etkin Kullanılır”, “Kuralları uygulama”, “Kendini ifade etme”, “Problem çözme becerisi olumlu yönde artıyor, katkı sağlamaktadır” gibi cümlelerle ifade etmişlerdir. Yanı sıra olumsuz etkilerin olduğunu ifade eden öğretmenlerde bulunmaktadır. Kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

¹⁴A. Yıldırım ve H. Şimşek, *a.g.e.*, s. 20-55.

Anadili Türkçe olmayan çocuklarla olan deneyimlerimde olumsuz durum olarak ifade etme yetersizliğinin yarattığı sorunlarla karşılaştım. Çalışmış olduğum yaş grubu 47-66 aylık yaş grubunu kapsadığı için temel ihtiyaçların ifadesi oldukça önemli yer edinmektedir. Tuvaletini söylemeye çalışırken tuvaletini tutamayan çocuklar, anlar deneyimledik. Fakat olumlu boyut çocukların ifade için sadece dili, konuşmayı seçmemesi ve kendilerini sınırlandırmamaları oldu. (Ö1).

Hayal gücü kurabiliyorlar. Dersler anadilinde olmadığı için sürekli derse hayal kurlmalarına sebep oluyor. (Ö3).

Kendimi geliştirebilme, hayal gücümü kullanabilme, farklı bir dile aşına olma gibi olumlu yönlerini gördüm. Öğrencimle nasıl iletişim kurabilirim, nelerden yararlanabilirim gibi düşüncelerle farklılıklara açık olmayı ve onlar için neler yapabileceğimi fark ettim. İlk başlarda bunu fark etmek öğrenciyi sınıfa, derslere, etkinliklere katmak çok daha zordu. Onun anlamasını sağlamak, iletişimi geliştirmek başlarda zordu. (Ö8).

İlkokula gittiğim zaman ben de Türkçe bilmiyordum. Bu durumdan dolayı çocukların yaşadığı olumlu olumsuz durumları çok iyi biliyorum. Öğretmen genelde öğrenciye sınıfın başarısız öğrencisi gözüyle bakardı. Ben ilk senemde sınıf tekrarı yapmak zorunda kaldım. Şimdi ise bir okulda on yıl öğretmen ve müdür yetkili olarak görev yapmaktayım. O zamanlar kendime vergim bir söz vardı. Bir gün öğretmen olursam öğrencilerime karşı daha anlayışlı ve sabırlı olacaktım. İlkokul birinci sınıfa başlayan hele hele okul öncesi eğitimi almamış çocuklar için durum çok daha fazla zor geçiyor. Bir taraftan okuma yazma telaşı bir taraftan bilmediğin bir ortamda bilmediğin bir dili konuşan bir öğretmen (Ö13).

Anadili Türkçe olmayan öğrenciler okulun ilk döneminde komutları yerine getirme konusunda sıkıntı yaşarlar. Çocuklarda yeni şema oluşturmak çok kolay, zor olan var olan şemayı değiştirmektir. Yani zaten okuma yazma bilmeyen çocuklara okuma yazma öğretmek, anadili Türkçe olan çocuklara okuma yazma öğretmek arasında çok derin farklar yoktur. Sadece öğretmenin komutları ve yönergelerini anlama noktasında sorun yaşanır. O da beden diliyle en aza indirgenebilir. Olumlu tarafı ise çocuklar Türkçeyi doğru Türkçeyle konuşmayı öğreniyorlar. Yani okulda Türkçe öğrenen bir çocuk şiveyi daha az kullanıyor. (Ö4)

Eğitim-öğretimde dil çok önemli bir erkene sahip özellikle çocukların ifade becerisini gelişmesi ve akademik başarılarında etkilidir. Ana dil farklı olunca iki durumda da olumsuz durumlar yaşanıyor. (Ö5)

2. Öğrencilerin Psiko-Motor Becerileri Düzeyi

Okul öncesi öğrencilerin psiko-motor “becerilerini geliştirip geliştirmedigine yönelik öğretmen” görüşlerine Tablo 3’te yer verilmiştir.

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	
Psiko-motor becerileri	Olumlu görüşler	Beden Derslerinde zorlanmamakta ve severek yapmaktalar, boyamada daha başarılılar	Ö1, Ö9,	
		Almamışlara göre daha başarılı	Ö8, Ö20,Ö21	
		Doğru kalem tutma becerisine sahipler	Ö6, Ö10,Ö15	
	Olumsuz görüşler	İlgisiz cevap	Küçük kasları gelişmiş durumda	Ö5, Ö7, Ö12, Ö19, 12, Ö16
			Kalem tutma becerileri gelişmemiştir	Ö13,14
		Yanlış öğrenilmiş becerilerle geliyorlar, dikkat edilmesini istiyoruz	Yanlış öğrenenleri düzeltmek zor	Ö26
			İlkokula hazır gelmeli	Ö18

Tablo 3. Ana dili Türkçe olmayan ve olan okul öncesi öğrencilerin psiko-motor becerilerine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Tablo 3’te öğretmen görüşleri incelendiğinde, çoğunluk Ana dili Türkçe olmayan okul öncesi öğrencilerin öğrencilerin kalem tutma ve el becerilerinin gelişmemiş olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler ana dili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin, “Daha başarılılar”, “Doğru beceriye sahipler”, “Psiko-motor becerileri gelişmiş” gibi cümlelerle ifade etmiştir. Kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Okul öncesi eğitimi almış öğrencilerin ince motor kasları daha geliştiği için kalemi düzgün tutabiliyor.”(Ö6)

“Çoğu öğrenci kalemi daha güzel tutmakta, boyamaları daha güzel ancak; yanlış öğrenmelerin olmaması için gerekli hassasiyet gösterilmeli.”(Ö1)

“Kalem tutma, makas kullanımı ve boyama küçük kasları çalıştırdığından daha becerikliler. Bu durumun ilkokulda yazı yazmaya ve yazı güzelliğine olumlu katkısı vardır.”(Ö12)

“Kalem tutmaları yanlış öğretilmiş ve bu yanlış öğrenmelerden kaynaklı zorluklar yaşamaktayız.”(Ö36)

3. Öğrencilerin Türkçeyi Doğru ve Güzel Konuşma Becerisi

Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel konuşma becerilerine ilişkin görüşlere Tablo 4’te verilmiştir.

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen	f
Türkçeyi Doğru	Olumlu ve görüşler	Oldukça başarılılar	Ö5, Ö9, Ö8, Ö12, Ö17, Ö18,	7

güzel konuşma		Ö23	
	Dili etkili kullanıyorlar	Ö2,Ö4,Ö7,Ö10,Ö14	5
	Kendilerini daha kolay ifade ediyorlar	Ö3,Ö11,Ö15,Ö16,Ö22	5
	Bu konuda sorun yaşamıyoruz	Ö6,Ö13	2
Olumsuz görüşler	Etkisinin olduğunu sanmıyorum daha çok aile ile ilgili bir durum		1 Ö21
	Çocuklar bir kavramı anlatmakta zorlanıyorlar	Ö19	1

Tablo 4. Anadili Türkçe olmayan ve olanokul öncesi öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel konuşma becerilerine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Tablo 4’te Ana dili Türkçe olmayan ve olanokul öncesi öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel kullanma becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerine bakıldığında, Ana dili Türkçe olanokul öncesi öğrencilerin çoğunluğun dil gelişimine olumlu etki sağladığını ifade ettikleri görülmüştür. Kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Okul öncesi eğitimi alanlar Türkçeyi konuşmada ve kelimelerin telaffuzunda oldukça başarılılar “(Ö5)

Anadili Türkçe olmayan öğrencilerimle olan çalışmada daha çok dil etkinliklerinin diğer disiplinlerle bütünleştirilmesi çalışmaları yapmaktayım. Kullandığım ifadelerin net olmasına, konuşurken çocuğa bakarak, bazen vurgu yaparak konuşmaya özen göstermekteyim. Öğretmenler olarak sınıftaki tüm öğreticilerin temsili olarak adlandırıldığımıza inanıyorum. Çevre, akran, materyal gibi unsurlar da çocuğun öğreticiliğinde öğretmen kadar etkili, biz öğretmenler diğer öğreticilerin rehberi konumundayız görüşümdedir. Bu nedenle bu çalışmalarında çocuğun rahatlıkla yol alabilmesi için ortam, materyal, akran iletişimi gibi konularda doğru bir rehber olmaya çalışıyorum. (Ö1).

Anadili Türkçe olmayan çocuklar özellikle ö ve ü seslerini karıştırıyor. Bu sesleri karıştırmaları dil farklılığından kaynaklanıyor. İlerde bu sorunla karşılaşmamak için Özellikle birinci sınıfta bunun üzerinde çok duruyorum. (Ö2).

Derse katılmasını sağlıyorum. Kendini ifade etmesinde dili kullanmasını istiyorum. Etkinliklerde söz hakkı tanıyıp sabırlı davranmaya çalışıyorum. Görsellerden, arkadaşlarından, akran eğitiminden yararlanıyorum. (Ö7).

Anasınıfı çağındaki öğrencilerimle özellikle sanat etkinliği yaptırırken kalemi etkinlik kağıdını verirken bile her birini tek tek isimlerini söyleyip yapmalarını istediğim şey için de gösterip yaptırıyordum. Böylelikle öncelikle çocuk benim yaptıklarımı taklit ediyordu. Hikaye saatinde anlattığım masalları hikayeleri anlamasalar bile resimlerine bakmaktan keyif alıyorlardı. Yönerge vermek için en zor kısmıydı. Her defasında farklı yönergeleri farklı

teknikler deneyerek yapıyordum. Bazen aynı teknik aynı yönerge de bile işe yaramıyordu. (Ö13).

Okuma yazmayı öğrendikten sonra yapılabilecek en doğru yöntem sürekli kitap okutturup kelime dağarcığını geliştirmek. Kişi bu sadece bu öğrencilere uygulanan bir yöntem değil 1. sınıftan itibaren tüm öğrencilere alışkanlık kazandırmak için yaptığımız bir uygulama. Bunun dışında daha fazla görsel kullanıp daha fazla beden diliyle doğru yöntem ve teknikleri uygulayım. Ayrıca ilgilerini çekebilecek Türkçe çizgi filmlerle kelime dağarcığı geliştirilebilir. (Ö4).

“Okul öncesinde okul içinde sosyal aktivitelere katıldıklarından dolayı sosyal ilişkileri gelişmiş ve kendilerini çok rahat ifade edebilmekteler.”(Ö3)

“Okuduğunu anlama, yorumlama ve anlatmada oldukça başarılılar ancak bunda ailenin öğrenciyle ilgilenmesinin de etkisi vardır.”(Ö15)

“Okul öncesi programında dili güzel kullanma becerisi ile alakalı etkinlikler yapıldığı için ilkokula başlarken çocukların kendilerini daha iyi ifade ettiklerini düşünüyorum.”(Ö14)

“Okul öncesi programlarının daha kapsamlı olması ve etkinlik boyutunda daha zengin içerikler sunması gerektiğini düşünüyorum; çünkü çocuklarda kavram kargaşası yaşanmaktadır.”(Ö19)

4.Öğrencilerin Kendini Doğru İfade Etme Becerisi

Okul öncesi öğrencilerin kendini doğru ifade etme becerilerine ilişkin öğretmen görüşlerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen
Kendini doğru ifade Etme becerisi	Olumlu görüşler	Oldukça iyi ifade ediyorlar	Ö6,Ö7,Ö8,Ö20,Ö22, Ö38, Ö18, 0
		Kelime hazineleri geniş	Ö2,Ö8
		Jest ve mimiklerini kullanıyor	Ö3,Ö7,Ö14
	Olumsuz görüşler	Kendini ifade etmede sorun yaşanmıyor	Ö12, Ö15, Ö17
		Bir fark olduğunu düşünmüyorum	Ö6
		Kendini merkeze alan iletişim sorunu var	Ö21, Ö33

Tablo 5. Ana dili Türkçe olmayan ve olan okul öncesi öğrencilerin kendilerini doğru ifade edebilme becerilerine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Tablo 6’da öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenler çoğunlukla okul Ana dili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin kendilerini oldukça iyi ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler bu durumu, “Oldukça iyi ifade ediyorlar”, “Jest ve mimiklerini kullanıyor”, “Kelime hazineleri geniş”. “ Kendini ifade etmede sorun yaşamıyor” gibi cümlelerle ifade etmişlerdir. Kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Kendilerini ifade ederken oldukça başarılılar. Cümle yapısına uygun konuşmalar gerçekleştiriyorlar.” (Ö6)

“İfadelerinde birçok kavrama yer veriyorlar. Anlamına uygun cümleler kullanıp kelime türetiyorlar.”(Ö8)

“Kendilerini ifade ederken beden dillini kullanıyor ve duygularını ifadede jest mimikleri kullanıyorlar .”(Ö17)

“Kendini iyi ifade edebilen öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyinin de bu durum üzerinde etkili olduğunu düşünüyorum. Çok kitap okuyan ailelerin çocuğu da çok kitap okur ve kitap okuyan çocukta kendini doğru ifade eder.”(Ö6)

5.Öğrencilerin Dinlediğini Anlama ve Kavrama Becerisi

Okul öncesi öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavrama becerisine ilişkin öğretmen görüşlerine Tablo 8’de yer verilmiştir.

Temalar	Alt Temalar	Görüşler	Öğretmen
Dinlediğini anlama kavrama becerisi	Olumlu ve görüşler	Dinleme kurallarını yerine getirir	Ö26,Ö7,Ö8,Ö28,Ö22, Ö38, Ö48, Ö19, Ö50, Ö17 0
		Sesli okumada hikâye unsurlarını kavrar	Ö9,Ö18
	Olumsuz görüşler	Dinlediği metni daha hızlı kavrar	Ö15,Ö37,Ö44
		Bir fark olduğunu düşünmüyorum	16

Tablo 6. Ana dili Türkçe olmayan ve olan okul öncesi öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavrama becerilerine ilişkin tema, kod ve frekans dağılımı

Tablo 8’de öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğretmenler çoğunlukla ana dili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin çocukların dinlediğini anlama ve kavramada daha becerikli olduğu görüşü hâkimdir. Öğretmenler bu durumu, “Dinleme kurallarını yerine getirir”, “Sesli okumada hikâye unsurlarını kavrar”. “Dinlediği metni daha hızlı kavrar” gibi cümlelerle ifade etmişlerdir. Bununla birlikte ana dili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavrama becerilerine bir etkisi olmadığını düşünen bir öğretmen bulunmaktadır. Kendi ifadelerinden birkaçı aşağıdaki gibidir:

“Dinleme metinlerinde kurallara uygun dinleme yapar. Sorulan sorulara anında cevap verirler. Okul öncesi programında hikâye dinletilerinin etkisi olduğu kanaatindeyim.”(Ö17)

“Türkçe dersinde okuma metinlerinde hikâye unsurları etkinliğine uygun cevaplar verirler. Metin özeti anlatımlarında giriş, gelişme ve sonuç işleyişine uygun metni anlatma becerileri gelişmiştir.(Ö18)

“Derslerde okunan sorulara anın da dönüt verirler.”(Ö17)

“Bir fark yarattığı düşüncesinde değilim. Okuma ve yazmayı öğrendikten sonra bol hikâye anlatıları yapılarak bu beceri gelişiyor .”(Ö16)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre, anadili Türkçe olmayan öğrencilerin sınıf uyumu bakımından öğretmenlerinin öğrenciler üzerinde hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ifade etmişlerdir. Anadili Türkçe olmayan öğrencilerin akademi ve birçok alanda yaşadığı zorluklara dikkat çekilirken iki dil bilmenin verdiği avantajlarda olumlu olarak karşılanmıştır.

Anadili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin okul kurallarına uyum sağladıklarını, anadili Türkçe olmayan öğrencilerin uyumda problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Anadili Türkçe olan okul öncesi öğrencilerin görüşlerine bakıldığında çoğunluğunun problem çözme becerisine olumlu katkı sağladığı görüşünde” birleşmektedirler. Dinç (2002) ve İpek ve Bilgin (2007) tarafından yapılan çalışmada anadili Türkçe olan okul öncesi çocukların, her anlamda avantajlı oldukları sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin, çoğunluğu anadili Türkçe olan öğrencilerin psiko-motor becerilerine ilişkin alt problemde kalem tutma ve el becerilerinin gelişmiş olduğu görüşünde belirtmişlerdir. Sarı (2007), anadilde eğitim çocukların psiko-motor becerilerinin, güçlerinin, tepkilerinin ve dikkatlerinin artmasını sağladığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin anadili Türkçe olan öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel konuşma becerilerine ilişkin alt problemde çoğunluğunun olumlu görüşlere sahip olduğu ve öğrencilerin dil gelişimine olumlu etkiler sağladığını vurguladıkları görülmüştür. Öztürk (1995) Yıldızbaş (2004) ve Pehlivan (2006) yaptıkları çalışmada anadili Türkçe olan öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu bulgulardan hareketle anadili Türkçe olan öğrencilerin aile dışında bir sosyal ortamda yer alarak, sosyalleşmenin etkisi ile kendilerini daha iyi ifade ettikleri söylenebilir. Araştırma sonuçlarıyla ise örtüştüğü görülmüştür.

Öğretmenlerin çoğunlukla anadili Türkçe olan öğrencilerin kendilerini doğru ifade edebilme becerilerine ilişkin alt problemde anadili Türkçe olan öğrencilerin kendilerini oldukça iyi ifade ettiklerini vurguladıkları görülmektedir. Öztürk (1995) Yıldızbaş ve Parlak yıldız (2004) ve Pehlivan (2006) yaptıkları çalışmada anadilde eğitim alan çocukların kendilerini doğru bir şekilde rahat ifade ettiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonuçlarıyla ise örtüştüğü görülmüştür.

Öğretmenlerin çoğunlukla anadili Türkçe olan öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavrama becerilerine ilişkin alt problemde anadili Türkçe olan öğrencilerin dinlediğini anlama ve kavramada daha becerikli olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Güleriyüz (1990)

ve Öztürk (1995), anadilde eğitim alan çocukların dinlediğini anlama ve kavramada daha becerikli olduğunu saptamışlardır.

Öneriler;

- ✚ Ana dili Türkçe olmayan öğrencilere Türkçe dil becerilerini geliştirmek için görsel okuma görsel sunu çalışmalarına ayrıca önem verilmelidir.
- ✚ Okul yöneticileri ve öğretmenler okul öncesi hakkında bilgilendirme için veli ziyareti yapmaları sağlanmalıdır.”
- ✚ Yapılan araştırmanın evreni ve örneklemini genişletilebilir.
- ✚ Araştırma konusu, öğrenci ve veli görüşleri alınarak daha geniş çalışılabilir.
- ✚ Ana dilde eğitim ile alakalı milli eğitim bakanlığı tarafından çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- AKDUMAN, G. G., *Okul Öncesi Eğitim ve Önemi, Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2012.
- CAN, E. ve SERENÇELİK, G., “Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Okul Yönetimine Katılımlarının İncelenmesi”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, Diyarbakır 2017, s. 525-542.
- DİKİCİ, S., HOŞ G. ve ABBAK, B. S., “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Kullandıkları Çözüm Yolları ve Önerileri”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (4), Bitlis 2011, s. 205-223.
- ERŞAN, Ş., “Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumundan ve Öğretmenden Beklentilerinin İncelenmesi”, *Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (2), Sinop 2019, s. 161-178.
- GÜLERYÜZ, F., “48-60 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Dil Yapılarının İncelenmesi”, Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara 1990.
- GÜRKAN, T., *Okul Öncesi Eğitim Programı- Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara 2013.
- GÜZELYURT, T., BİRGE, F. ve ÖKTEN, A., “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına İlişkin Görüşleri”, *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2 (1), 2019, s. 64-74.
- KORKMAZ, B., *Okuma Eğitimi, Türkçe Öğretimi İçinde*, Ekin Yayınevi, İstanbul 2008.
- MENTEŞE, H., “Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi (Aydın İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- YAPICI, Ş., “Çocukta Dil Gelişimi”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 2011, s.1-17.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- YİĞİT, V., “Ses Temelli Cümle Yöntemi İle İlkokula Yazma Öğretim Sürecinde Karşılaşılan Güçlükler ve Bu Güçlüklerle Baş Etme Stratejilerinin Belirlenmesi (Şırnak İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi, Adana 2009.